

โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชตระกูลถั่วเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร

๑. หลักการและเหตุผล

พืชตระกูลถั่ว เป็นพืชที่มีความสำคัญต่อระบบการปลูกพืช เนื่องจากเป็นพืชอายุสั้น ใช้น้ำน้อย สามารถปลูกทดแทนข้าวนาปรังเพื่อลดปริมาณผลผลิตข้าวในประเทศ ช่วยตัดวงจรการระบาดของศัตรูพืช และช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน นอกจากนี้พืชตระกูลถั่วยังเป็นพืชที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยใช้บริโภคและเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมแปรรูปต่างๆ ซึ่งปัจจุบันผลผลิตพืชตระกูลถั่วมีไม่เพียงพอ จึงต้องนำเข้าจากต่างประเทศสูญเสียเงินออกนอกประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท แต่ขณะเดียวกันปริมาณผลผลิตกลับมีแนวโน้มลดลงตามพื้นที่การเพาะปลูก ซึ่งในปี ๒๕๕๙ พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสง จำนวน ๑๖๑,๑๔๗ ไร่, ๘๖๒,๒๒๖ ไร่ และ ๑๒๓,๙๐๙ ไร่ ปริมาณผลผลิต ๔๒,๐๘๐ ตัน ๑๐๐,๗๒๐ ตัน ๖๘,๖๗๑ ตัน และปริมาณการนำเข้า ๒,๙๕๗,๗๒๙ ตัน , ๒๓,๗๖๓ ตัน และ ๗๙,๗๘๔ ตัน ตามลำดับ สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกพืชตระกูลถั่วลดลง เนื่องจากขาดแรงจูงใจ เนื่องจากพืชตระกูลถั่วเป็นพืชที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำเมื่อเทียบกับพืชแข่งขันชนิดอื่นๆ เกษตรกรขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี และขาดการรณรงค์ส่งเสริมการสร้างความรู้ และความเข้าใจแก่เกษตรกรให้เกิดความตระหนักในการใช้เมล็ดพันธุ์ดี เนื่องจากเกษตรกรโดยทั่วไปจะซื้อเมล็ดพันธุ์จากพ่อค้า ในท้องถิ่น ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์ความงอกต่ำ ทำให้เกษตรกรต้องใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตราสูงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูง และการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ไม่มีคุณภาพส่งผลให้พืชตระกูลถั่วมีการเจริญเติบโตไม่สม่ำเสมอ ผลผลิตต่ำ และไม่มีคุณภาพ และทำให้เกษตรกรไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตในชั้นคุณภาพดีได้

อย่างไรก็ตามถึงแม้พืชตระกูลถั่วจะมีข้อจำกัดมากมาย แต่เป็นพืชที่มีความจำเป็นที่จะต้องคงอยู่เพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ และความยั่งยืนของระบบนิเวศน์ ดังนั้น สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์ จึงได้รับโครงการส่งเสริมการปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร จากกรมส่งเสริมการเกษตรมาดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีในชุมชน เพื่อสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกรให้หันมาปลูกพืชตระกูลถั่วเพิ่มมากขึ้น และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชตระกูลถั่วแก่เกษตรกร ตลอดจนเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตภายในประเทศเพื่อลดการนำเข้า

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร
- ๒.๒ เพื่อพัฒนาศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน
- ๒.๓ เพื่อเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด

๓. กลุ่มเป้าหมาย

๓.๑ จัดตั้งและพัฒนาศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน จำนวน ๕ ศูนย์

ชนิดพืช	จำนวนศูนย์	เกษตรกร (ราย)	เป้าหมายผลิต	
			(ไร่)	ตัน
๑. ถั่วเขียว	๒	๔๐	๘๐	๔
๒. ถั่วลิสง	๓	๖๐	๑๒๐	๑๘
รวม	๕	๑๐๐	๒๐๐	๒๒

๓.๒ พื้นที่ ๕ อำเภอ ได้แก่ กาบเชิง ปราสาท สีขรภูมิ สำโรงทาบและพนมดงรัก มีรายละเอียดดังนี้

- ๑) ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวชุมชนบ้านโคกกลางสามัคคี หมู่ที่ ๕ ตำบลตะเคียน อำเภอ กาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
- ๒) ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวชุมชนบ้านสะกอร์ หมู่ที่ ๑๖ ตำบลปรือ อำเภอปราสาท จังหวัด สุรินทร์
- ๓) ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงชุมชนบ้านทุ่งราม หมู่ที่ ๔ ตำบลผักไหม อำเภอสีขรภูมิ จังหวัด สุรินทร์
- ๔) ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงชุมชนบ้านหนองผำ หมู่ที่ ๘ ตำบลหนองฮะ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
- ๕) ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงชุมชนบ้านบุอำเปาร์ หมู่ที่ ๔ ตำบลสลักไผ่ อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์

๔. วิธีการดำเนินการ

๔.๑ การจัดตั้งและพัฒนาศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน

- ๑) สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์ผลิต เมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน จำนวน ๕ ศูนย์ ไร่ ๒๐ ไร่ รวม ๑๐๐ ไร่
- ๒) สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ จัดเวทีถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร สมาชิกศูนย์ฯ ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว และการบริหารจัดการศูนย์ฯ ให้เข้มแข็ง เกษตรกรจำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๒ ครั้ง
- ๓) จัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว
สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช ตระกูลถั่ว จำนวน ๕ ศูนย์ ไร่ ๕ ไร่ รวม ๒๕ ไร่ โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางส่วนเพื่อทำแปลงเรียนรู้
- ๔) จัดทำแปลงส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว
สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำแปลงส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ พืชตระกูลถั่ว จำนวน ๕ ศูนย์ ไร่ ๓๕ ไร่ รวม ๑๗๕ ไร่ โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางส่วน เพื่อสร้าง แรงจูงใจ
- ๕) บันทึกกิจกรรมแปลงของสมาชิกศูนย์ฯ รายบุคคล สำนักงานเกษตรจังหวัดจัดทำแบบบันทึก กิจกรรมแปลงสมาชิก จำนวน ๑๐๐ ชุด สำนักงานเกษตรอำเภอติดตามการบันทึกกิจกรรมแปลงรายบุคคล เกษตรกรบันทึกกิจกรรมตลอดฤดูกาลผลิต
- ๖) คัดเลือกศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชนต้นแบบ สำนักงานเกษตรจังหวัดจัดทำ หลักเกณฑ์การประเมินและคัดเลือกศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชนต้นแบบ เพื่อเป็นแหล่งหรือ สถานที่สำหรับให้ศูนย์ฯ อื่นๆ ทั้งภายในจังหวัดหรือต่างจังหวัด ไปศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการ พัฒนาศูนย์ฯ ของตนเองให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป
- ๗) สรุปผลการดำเนินงานโครงการเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้น

๔.๒ การบริหารงานโครงการ สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอขนส่งเมล็ดพันธุ์จาก หน่วยงานที่ผลิตเมล็ดพันธุ์สังกัดกรมวิชาการเกษตรไปยังศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน และติดตาม และนิเทศงานการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรในทุกๆ ระดับโดยติดตามฯ ระหว่าง การดำเนินงานและหลังการดำเนินงานโครงการ จำนวน ๓ ครั้ง

๕. สถานที่

- ๕.๑ ตำบลตะเคียน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
- ๕.๒ ตำบลปรี้อ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
- ๕.๓ ตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
- ๕.๔ ตำบลหนองฮะ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
- ๕.๕ ตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑ – กันยายน ๒๕๖๒

๗. งบประมาณ ๓๒๘,๕๐๐ บาท

๗.๑ กิจกรรมจัดเวทีถ่ายทอดความรู้

จัดเวทีถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรสมาชิกศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว และการบริหารจัดการศูนย์ฯ ให้เข้มแข็ง งบประมาณ ๔๐,๐๐๐ บาท รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณดังนี้

๑) ค่าอาหารกลางวันของเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ ราย ๆ ละ ๒ มื้อ ๆ ละ ๑๒๐ บาท เป็นเงิน ๒๔,๐๐๐ บาท

๒) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มของเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ ราย ๆ ละ ๔ มื้อ ๆ ละ ๓๕ บาท เป็นเงิน ๑๔,๐๐๐ บาท

๓) ค่าวัสดุประกอบการฝึกอบรม จำนวน ๑๐๐ ราย เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท

๗.๒ กิจกรรมจัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว

สนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อทำเป็นแปลงเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว จำนวน ๕ ศูนย์ ๆ ละ ๕ ไร่ รวม ๒๕ ไร่ งบประมาณ ๕๑,๕๐๐ บาท สามารถถั่วจ่ายได้ทุกรายการ รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณดังนี้

๑) สนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อทำเป็นแปลงเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว จำนวน ๒ ศูนย์ ๆ ละ ๕ ไร่ รวม ๑๐ ไร่ ๆ ละ ๑,๗๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๗,๐๐๐ บาท

๒) สนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อทำเป็นแปลงเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง จำนวน ๓ ศูนย์ ๆ ละ ๕ ไร่ รวม ๑๕ ไร่ ๆ ละ ๒,๓๐๐ บาท เป็นเงิน ๓๔,๕๐๐ บาท

๗.๓ กิจกรรมจัดทำแปลงส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว

สนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อทำเป็นแปลงส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว จำนวน ๕ ศูนย์ ๆ ละ ๓๕ ไร่ รวม ๑๗๕ ไร่ งบประมาณ ๒๒๗,๕๐๐ บาท สามารถถั่วจ่ายได้ทุกรายการ รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณดังนี้

๑) สนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อทำเป็นแปลงส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว จำนวน ๒ ศูนย์ ๆ ละ ๓๕ ไร่ รวม ๗๐ ไร่ ๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท

๒) สนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อทำเป็นแปลงเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง จำนวน ๓ ศูนย์ ๆ ละ ๓๕ ไร่ รวม ๑๐๕ ไร่ ๆ ละ ๑,๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๕๗,๕๐๐ บาท

หมายเหตุ ค่าปัจจัยการผลิตของชนิดถั่วไม่เท่ากันเนื่องจากราคาเมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ และการดูแลรักษาแตกต่างกัน

๗.๔ กิจกรรมบันทึกกิจกรรมแปลงของสมาชิกศูนย์ฯ รายบุคคล

บันทึกกิจกรรมแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว รายบุคคล งบประมาณ ๒,๐๐๐ บาท
รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณโดยการจัดทำแบบบันทึกกิจกรรมแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว
รายบุคคล จำนวน ๑๐๐ ราย ๆ ละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท

๗.๕ กิจกรรมคัดเลือกศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชนต้นแบบ

คัดเลือกศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชนต้นแบบ งบประมาณ ๗,๕๐๐ บาท สามารถ
ถั่วจ่ายได้ทุกรายการ รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณดังนี้

๑) ค่าใช้สอยของเจ้าหน้าที่ดำเนินการประเมินคัดเลือกศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน
จำนวน ๖ คน ๆ ละ ๕ วัน ๆ ละ ๑๖๐ บาท เป็นเงิน ๔,๘๐๐ บาท

๒) ค่าพาหนะดำเนินการประเมินคัดเลือกศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน จำนวน ๕
วัน เป็นเงิน ๒,๗๐๐ บาท

๘. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๘.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์

๑) นายสมนึก ปลอดทอง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

๒) นายชิตะภัทร โพธิ์แสน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

๘.๒ สำนักงานเกษตรอำเภอกาบเชิง ปราสาท ศีขรภูมิ สำโรงทาบ และพนมดงรัก

๙. ตัวชี้วัดโครงการ

เชิงปริมาณ : พัฒนาศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน จำนวน ๕ ศูนย์

เชิงคุณภาพ : มีเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วคุณภาพดีกระจายสู่ระบบการผลิตในชุมชน จำนวน ๑๘ ตัน
และรองรับพื้นที่ปลูกมากกว่า ๑,๓๐๐ ไร่

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๐.๑ มีการจัดตั้งและพัฒนาศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน จำนวน ๕ ศูนย์ สมาชิก ๑๐๐ ราย

๑๐.๒ มีเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วคุณภาพดีกระจายสู่ระบบการผลิตในชุมชน จำนวน ๑๘ ตัน และ
รองรับพื้นที่ปลูกมากกว่า ๑,๓๐๐ ไร่

๑๑. ผู้เสนอโครงการ

- เสนอโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชตระกูลถั่วเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร
งบประมาณ ๓๒๘,๕๐๐ บาท (สามแสนสองหมื่นแปดพันห้าร้อยบาทถ้วน)

(นายพิรเดช สายแก้ว)

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ

รักษาราชการแทน เกษตรจังหวัดสุรินทร์

/๑๒. ผู้เห็นชอบ.....

๑๒. ผู้เห็นชอบโครงการ

- เห็นชอบโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชตระกูลถั่วเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร
งบประมาณ ๓๒๘,๕๐๐ บาท (สามแสนสองหมื่นแปดพันห้าร้อยบาทถ้วน)

(นายพรพจน์ บัณฑิตยานุรักษ์)
รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์

๑๓. ผู้อนุมัติโครงการ

- อนุมัติโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชตระกูลถั่วเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร
งบประมาณ ๓๒๘,๕๐๐ บาท (สามแสนสองหมื่นแปดพันห้าร้อยบาทถ้วน)

(นายประภัสสร มาลากาญจน์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์

๒๗ พ.ย. ๒๕๖๓

เอกสารแนบ

หลักสูตรในการฝึกอบรมเกษตรกร
หลักสูตร “เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว”
โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชตระกูลถั่วเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร
สถานที่ฝึกอบรม ณ ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน
จัดโดย สำนักงานเกษตรอำเภอและสำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์

เวลา	๐๘.๐๐ น.	๐๙.๐๐ น.	๑๐.๐๐ น.	๑๑.๐๐ น.	๑๒.๐๐ น.	๑๓.๐๐ น.	๑๔.๐๐ น.	๑๕.๐๐ น.	๑๖.๐๐ น.
วันที่ ครั้งที่ ๑ ..... มี.ค. ๖๒	-ลงทะเบียน (จนท.สนง.กษอ.)	-เปิดการอบรม -ชี้แจง โครงการ (จนท.สนง.กษอ.)	-การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว (บรรยาย) วิทยากร สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด	-การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว (บรรยาย) วิทยากร สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด	๑๒.๐๐ น.	- การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว (บรรยาย) วิทยากร สำนักงานเกษตร อำเภอ/จังหวัด	-	- การบริหารจัดการศูนย์ฯ ให้ เข้มแข็ง	๑๖.๓๐ น.
ครั้งที่ ๒ ..... พ.ค. ๖๒	-ลงทะเบียน (จนท.สนง.กษอ.)	-ทบทวนเนื้อหา การอบรมครั้งที่๑ (จนท.สนง.กษอ.)	-พระราชบัญญัติพันธุ์พืชควบคุม “มาตรฐานเมล็ดพันธุ์” (บรรยาย) วิทยากร สำนักงานเกษตรอำเภอ/ จังหวัด เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและ พัฒนาการเกษตรสุรินทร์	๑๑.๐๐ น.	๑๒.๐๐ น.	๑๓.๐๐ น.	๑๔.๐๐ น.	๑๕.๐๐ น.	๑๖.๐๐ น.

หมายเหตุ ๑) อาหารว่างและเครื่องดื่ม เข้า เวลา ๑๐.๓๐ น. บ่าย เวลา ๑๔.๓๐ น.

๒) กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม